

docent huishoudkunde verbonden aan de Stichting Opleiding Leraren (S.O.L.) te Utrecht. Drs Corrie Buizer-Brussé studeerde onderwijskunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, en is als docent onderwijskunde verbonden aan de vakgroep huishoudkunde van de S.O.L. Zij is daarnaast actief in de vrouwengroep van de A.B.O.P.

Boekbespreking

B. PAOLUCCI, O. A. HALL, AND N. AXINN. *Family Decision Making: An Ecosystem Approach*. New York, Wiley, 1977. 190 pp.

Een boek met een veelbelovende titel. Immers de lezer verwacht bij aanvang dat de ekosysteembenadering, in 1970 geïntroduceerd in de huishoudkundige literatuur door N. Hook en B. Paolucci, nu uitgebreider in dit boek uit de doeken wordt gedaan. De ekosysteembenadering, welke in feite voortbouwt op het ecologische concept van de Amerikaanse pionier-huishoudkundigen, legt de nadruk op de *wisselwerking* tussen mens en omgeving (in plaats van op mens en/of omgeving). De wisselwerking (het systeem) heeft betrekking op de organisatie van het huishouden: 'the family organization is the processing system that transforms the matter-energy and information and directs it toward family goal achievement'. De centrale activiteit daarin is besluitvorming, de drie componenten: het huishouden (*family*) en de leden van het huishouden; de omgeving als leverancier van de hulpbronnen; en het besluitvormingsproces worden in het eerste deel van het boek uitgewerkt. Het tweede deel is geheel gewijd aan besluitvorming. Ik was nieuwsgierig naar drie zaken: de theoretische uitwerking van het begrip ecosysteem; de empirische uitwerking van het begrip; en de plaatsing van het ecosysteem van het huishouden in relatie tot andere maatschappelijke systemen.

De theoretische uitwerking van het begrip ecosysteem is voor een groot deel gebaseerd op literatuur over de onderdelen van het begrip als belangrijkste determinanten van het besluitvormingsproces worden behandeld: functies en vormen van het huishouden met de daaruit voortvloeiende rolverdeling binnen het huishouden en functies van de huishouding (hoofdstuk 5). Het proces van besluitvorming wordt voorts geanalyseerd (hoofdstuk 6 en 8), waarbij informatie (hoofdstuk 7) en communicatie (hoofdstuk 9) in afzonderlijke hoofdstukken worden behandeld, hetgeen aangeeft hoe belangrijk deze zijn voor het besluitvormingsproces.

De bovengenoemde invulling van de onderdelen van de uitgewerkte ekosysteembenadering is nogal fragmentarisch en 'blijft slecht hangen', doordat de detaillering weinig empirisch wordt onderbouwd. Opvallend hierbij zijn de voorbeelden gepresenteerd in de vorm van korte case-studies om te illustreren wat met een bepaald begrip wordt bedoeld. Deze case-studies laten echter wel heel duidelijk zien hoe klein of hoe beperkt het huishouden als ecosysteem wordt voorgesteld en hoe gesloten (semi-open) dit systeem in de aangehaalde voorbeelden funktioneert. Dit ondanks een wijidheid van de 'natural, technological and social regulatory systems' die het huishouden omringen en waar het huishouden zijn middelen uit moet putten. Doordat er voornamelijk wordt gekeken hoe leden van een huishouden onderling de besluitvorming over de aanwending van de middelen regelen, wordt het huishouden dan wel steeds gezien als de belangrijkste besluitvormer over de middelen van bestaan, maar de middelen van bestaan en de omgeving waaruit die worden geput worden als vaste gegevens beschouwd. Deze wijze van benadering doet afbreuk aan het ecologisch concept van de wisselwerking. Deze worden in het boek dan ook aangeduid met termen van aanpassing en aanpassingsvermogen van het huishouden aan de omgeving. Een betere aanpak van het ecologische begrip wordt mijns inziens gevonden in de term 'interdependentie' van beslissingen van het huishouden en de samenleving, waaraan de laatste drie pagina's van het boek worden gewijd. Echter ook daar wordt het huishouden als sluitpost in de wisselwerking gezien. Indien schaarste in een van de hulpbronnen problemen schept voor huishoudens, moeten deze door middel van besluitvorming naar een oplossing zoeken, waarbij zij hun doeleinden en verwachtingen bij moeten stellen. Met andere woorden, het wordt als de taak van het huishouden gezien de kloof tussen realiteit en verwachting te overbruggen door de verwachtingen te reduceren. Ik zou hiermee eens zijn wanneer het omgekeerde eveneens zou worden gesteld, namelijk dat huishoudens door middel van besluitvorming – en dan niet alleen besluitvorming binnen eigen systeem, maar tevens op het maatschappelijk vlak – tot een dusdanige verdeling van de hulpbron komen dat de realiteit verandert in de richting van de verwachting!

A. C. L. Zuidberg